

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий інститут мистецтв
Кафедра сценічного мистецтва і хореографії

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи студентів
з дисципліни
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ»**

Освітньо-професійна програма «Сценічне мистецтво»
першого (бакалаврського) рівня

за спеціальністю 026 Сценічне мистецтво
галузі знань 02 Культура і мистецтво

Затверджено на засіданні кафедри
сценічного мистецтва і хореографії.
Протокол № 9 від «18» жовтня 2023 р.

Івано-Франківськ – 2024 рік

Методичні рекомендації до самостійної роботи для студентів за спеціальністю 026
Сценічне мистецтво

«18» жовтня 2023р. 32 с.

Розробники: кандидат мистецтвознавства, викладач кафедри сценічного мистецтва і хореографії Карпаш О.М.

Методичні рекомендації затверджені на засіданні сценічного мистецтва і хореографії

Протокол № 9 від «18» жовтня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ (Кукуруза Н. В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

«18» жовтня 2023 р.

Схвалено Навчально-методичною комісією Навчально-наукового інституту мистецтв.

Протокол № 4 від «12 » лютого 2024 р.

Голова _____ (Макогін Г. В.)

© Карпаш О.М., 2023

УДК 378.016:94:792(=161.2)]378.041(072)

ББК _____

Затверджено та рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (протокол № 4 від 14 лютого 2024 р.)

Автори:

Карпаш Оксана Мирославівна, кандидат мистецтвознавства, викладач кафедри сценічного мистецтва і хореографії

Рецензенти:

Кукуруза Надія Вікторівна, завідувачка кафедри сценічного мистецтва і хореографії, доцент, кандидат мистецтвознавства

Грицан Надія Володимирівна, Заслужений працівник культури України, доцент кафедри сценічного мистецтва і хореографії

Карпаш Оксана Мирославівна

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з дисципліни «Історія українського театру» освітнього рівня «бакалавр»: освітньо-професійна програма «Сценічне мистецтво», спеціальність 026 Сценічне мистецтво, галузі знань 02 Культура і мистецтво укладена відповідно до вимог підготовки фахівців, представлених у законодавчих і нормативних документах про вищу освіту. Івано-Франківськ, 2024. 32 с.

© Карпаш Оксана Мирославівна, 2024 р.

© Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, 2024 р.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка
2. Структурно-логічна схема дисципліни «Історія українського театру»
(міждисциплінарні зв'язки)
3. Загальні методичні вказівки щодо організації навчання та самостійної роботи.
4. Програма навчальної дисципліни
5. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи
6. Рекомендована тематика рефератів
7. Тестові завдання для підсумкового контролю за самостійною роботою студентів
8. Рекомендована література
9. Інформаційні ресурси

1. Пояснювальна записка

Зміст навчальної дисципліни Предмет «Історія українського театру» дає змогу студентам ознайомитися з творчими надбаннями українського театрального мистецтва, що сприятимуть всебічному розвитку творчої особистості, формуватимуть індивідуальне світобачення крізь призму осмислення і аналізу особливостей розвитку театрального мистецтва на теренах України XIX–XX ст., зокрема, його передвітоків (праукраїнський театр, театр доби Київської Русі, бароковий театр), періоду професіоналізації, діяльності Театру корифеїв. Вважаємо за потрібне приділити значну увагу діяльності режисера, творця і реформатора українського театрального мистецтва Леся Курбаса, який вводив в практику українського театру останні досягнення західноєвропейського театру. А отже навчальний курс передбачає детальне вивчення теоретичних і практичних надбань Курбаса, особливостей його постановок, методів виховання «березільського» актора, становлення під його орудою режисерської і сценографічної шкіл. Курс предмету відображає сучасний стан знань, дає найточнішу оцінку історії українського театру на сьогодні, тісно пов'язуючи її з історичними та соціальними аспектами. В курсі з «Історії українського театру» охоплено і розглянуто українське театральне мистецтво театру в контексті загального розвитку світового театру, також його компоненти, що охоплюють акторську гру (сценічне мовлення зокрема), театральний простір, драматургію, організацію постановок, музику, хореографію, сценічне оформлення, працю режисера, театральний менеджмент, критику і т. ін.

Мета курсу – визначення місця і специфіки українського театрального мистецтва в системі мистецтв, основних етапів розвитку, його функцій і компонентів, особливостей творчої діяльності його найяскравіших репрезентантів, їхнього внеску у розвиток театру (драматурги, актори, режисери, реформатори у галузі українського театрального мистецтва та ін.).

Завдання курсу – студенти повинні оволодіти необхідними знаннями, що полягають у вивченні основних етапів і напрямків розвитку українського театрального мистецтва, головних театральних жанрів і стилів, з функцією театру як виду мистецтва і його компонентами в українській культурі, з теоретичними надбаннями і практичною діяльністю видатних українських театральних діячів

різних періодів. Студент також повинен бути обізнаним з актуальними проблемами розвитку сучасного театрального мистецтва. У зв'язку з тим, що вивчення історії театру охоплює тільки два семестри, теми, що стосуються драматургії, будуть детальніше вивчати на заняттях з предмету «Світова і українська драматургія». Це викликано прагненням уникнути дублювання курсів. Через обмеженість в часі частина матеріалу може викладатися у вигляді оглядових і настановчих лекцій, які будуть основою для самостійного вивчення студентами. Практичні заняття передбачають самостійне поглиблене опрацювання студентами окремих важливих аспектів з історії українського театрального мистецтва (узагальнено поданих в лекційному матеріалі), що полягають у детальнішому висвітленні й аналізі діяльності 4 практиків театру, їхнього безпосереднього внеску в розвиток театрального мистецтва.

Вивчення дисципліни «Історія українського театру» сприяє формуванню у студента таких *компетентностей*:

Загальнонаукові компетентності:

- демонструвати фаховий рівень використання отриманих знань в практичній діяльності;
- оперувати професійною термінологією історії та культурології, мистецтвознавства, базовим понятійно-категоріальним апаратом;
- володіти здатністю до узагальнення, критичного осмислення, порівняльного аналізу, систематизації отриманих знань з метою дальшого застосування в практичній діяльності;
- застосовувати набуті знання в роботі з драматургічним і теоретичним матеріалом;
- оперувати професійною термінологією, базовим понятійно-категоріальним апаратом;
- знати основні етапи розвитку українського театрального мистецтва, відповідні періоди зародження, розвиток жанрів і стилів в українському театрі;
- використовувати набуті знання у творчій мистецькій діяльності.

Соціально-особистісні компетентності:

- розуміти сутність і соціальну значущість своєї майбутньої професії, виявляти до неї стійкий інтерес;
- організовувати власну діяльність, визначати методи і засоби виконання професійних завдань, оцінювати їхню ефективність і якість;
- вирішувати проблеми, оцінювати ризики і приймати рішення в нестандартних ситуаціях;
- здійснювати пошук, аналіз і оцінку інформації, необхідної для постановки і вирішення професійних завдань, професійного і особистісного розвитку;
- здатність до самостійного пошуку, опрацювання, аналізу й оцінки професійної інформації з використанням сучасних освітніх та інформаційних технологій;
- використовувати інформаційно-комунікаційні технології для вдосконалення професійної діяльності;

Загально-професійні компетентності:

- здатність володіти навичками в роботі з теоретичною та емпіричною науковою інформацією, а також здатність отримувати, розуміти, вивчати і критично аналізувати отриману інформацію;
- самостійно визначати завдання професійного і особистісного розвитку, займатися самоосвітою, усвідомлено планувати підвищення кваліфікації;
- орієнтуватися в умовах частотої зміни технологій в професійної діяльності;
- навчатися виробляти професійні компетенції, що відповідають основним видам професійної діяльності

Фахові компетентності:

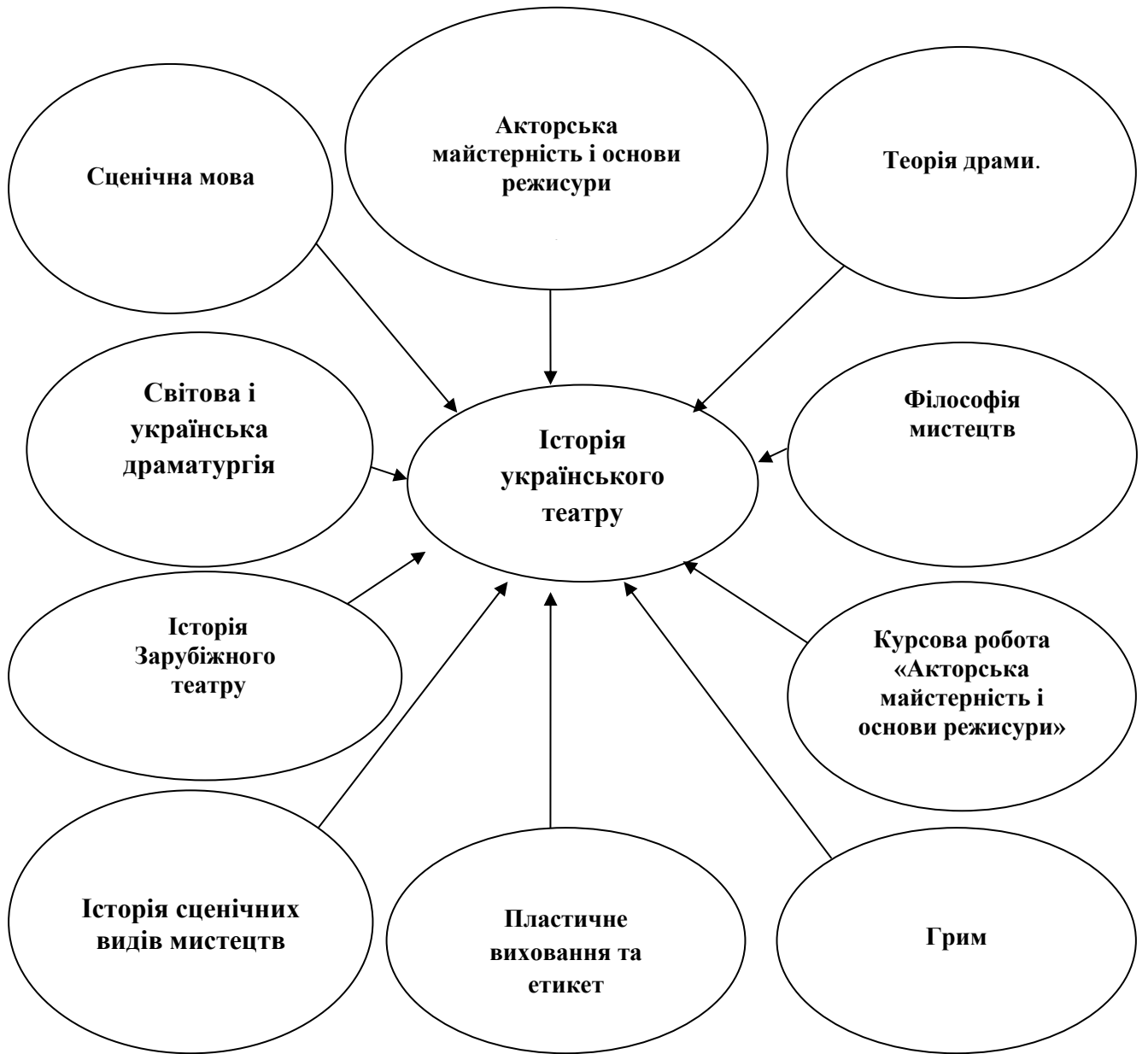
- володіти інформацією про головні факти і події українського театрального процесу;
- вільно орієнтуватися у драматургічних і теоретичних надбаннях українського театрального мистецтва;
- вільно орієнтуватися в жанрах і стилях театрального мистецтва;

- оперувати театральною термінологією, поняттями і категоріями, що потрібні для розуміння і аналізу театального процесу, сценічної постановки, компонентів театру і т. ін.;
- співвідносити сучасні мистецькі події з історичними (зокрема, постановки класичної драматургії), виявляти їхню спільність і відмінність, аналізувати їхні витоки і впливи на сучасний театральний процес;
- вміти співвідносити еволюцію світового театального мистецтва та її вплив на розвиток українського театру.

2. Структурно-логічна схема навчальної дисципліни

«Історія українського театру»

(міждисциплінарні зв'язки)

Загальні методичні вказівки щодо організації навчання і самостійної роботи

ВСТУП

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- *основні етапи розвитку українського театрального мистецтва,*
- *головні факти і події з історії українського театру,*
- *творчість провідних діячів і драматургів українського театру,*
- *напрямки розвитку сучасного театрального процесу.*

вміти:

- *користуватися категоріально-понятійним апаратом театрального мистецтва, що потрібно для розуміння й самостійного аналізу сучасного театрального процесу в Україні,*
- *здійснювати комплексний аналіз постановок в українських театрах (режисура, сценографія, акторська гра, музика і т. ін.)*

На засвоєння курсу «Історія українського театру» навчальним планом на 2 курсі відведено 88 годин. З них аудиторних – 28 годин (лекційних – 14 годин, практичних – 14 годин), самостійної роботи – 60 годин.

4. Програма навчальної дисципліни

I семестр

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Витоки елементів театрального мистецтва: дохристиянські часи, театр доби Київської Русі (XII–XIII ст.), княжий театр, скомороший театр. Український бароковий театр (XVII–XVIII ст.). Шкільний театр. Теорія драми за Феофаном Прокоповичем.

Змістовий модуль 2.

Тема 2. Передумови українського професійного театру (кінець XVII–XIX ст.). Кріпацький театр, антрепренерський театр, аматорський театр.

Тема 3. Іван Котляревський. П'єси «Наталка Полтавка» і «Москаль-чарівник», як новий етап в історії розвитку українського театру. Григорій Квітка-Основ'яненко. Михайло Щепкін як засновник реалістичної школи виконання на українській і російській сценах. Особливості акторської гри Михайла Щепкіна і Карпа Соленика. Тараса Шевченко і театр. «Назар Стодоля».

Змістовий модуль 3.

Тема 4. Український театр в Галичині (2 пол. XIX ст. – поч. XX ст.) Вистави Івана Озаркевича в Коломиї. Діяльність театру «Руська бесіда у Львові (1864–1914). Іван Франко як теоретик, історик театру, перекладач, театральний критик, рецензент і драматург.

Змістовий модуль 4.

Тема 5. Становлення українського професійного театру. Театр корифеїв. Михайло Старицький– драматургія і театр. Марко Кропивницький – організатор театру, драматург, режисер, талановитий актор, театральний педагог, послідовник реформаторської діяльності Михайла Щепкіна.

Тема 6. Іван Карпенко-Карий як драматург, автор соціальних драм і комедій. Сценічна діяльність Панаса Саксаганського, Миколи Садовського, Марії Заньковецької та їхніх сценічних партнерів.

Змістовий модуль 5.

Тема 7. Український театр на західноукраїнських землях 1 пол. XX ст. Гуцульський театр Гната Хоткевича (1910- 1914), «Тернопільські театральні вечори» Леся Курбаса (1915-1917). Режисер Олександр Загаров і його концепція «європеїзації» української сцени. Драматична школа. Володимир Блавацький і театр «Заграва» (1933– 1938).

Тема 8. Драматургія Лесі Українки, Володимира Винниченка, Олександра Олеся. Микола Вороний як театральний критик.

II семестр

Змістовий модуль 1.

Тема 9. Поетапне переформатування структури театральної справи першого двадцятиліття ХХ ст. Початок реформаторської діяльності Леся Курбаса в «Молодому театрі» (1917–1919). «Едіп-цар». «Різдвяний вертеп». «Шевченкова вистава». «Гайдамаки» як вияв художньої ідеології «епічного театру».

Змістовий модуль 2.

Тема 10. Кийдрамте (1920– 1921). Організація студійної роботи. МОБ (1922–1926). Перша українська сценографічна школа В. Меллера. «Газ» Кайзера. «Джиммі Гігінс» Сінклера. «Макбет» Шекспіра. Ф. Лопатинський як адепт циркізації театру («Пошилися в дурні»). Березільський актор: рівень техніки і мистецький універсалізм. Перехід від «театру впливу» до «театру вияву».

Змістовий модуль 3.

Тема 11. Харківський період «Березоля» (1926– 1934). В. Інкіжинов як режисер іншої мистецької школи «Мікадо» перша оперета на українській сцені. Вистави-ревію «Алло, на хвилі 477», «Чотири Чемберлени».

Тема 12. «Мина Мазайло», «Народний Малахій», «Маклена Граса» Миколи Куліша. Диктатура Івана Микитенка. Поглиблення протиріч між «Березолем» і радянською владою. Актори і режисери «Березоля».

Змістовий модуль 4.

Тема 13. Утвердження основ соціалістичного реалізму в театральному мистецтві (кінець 1930-х років. Діяльність Гната Юри. Театр у період Другої світової війни. «Гамлет» Шекспіра в постановці Йосипа Гірняка. Творча діяльність українських театральних митців у діаспорі.

Тема 14. Український театр в добу “шістдесятництва”: репертуар , режисери, актори. Український театр 1970–1980-х років. Український театр кінця 1980-х – 1990-х рр. у процесі державотворення. Тандем Данченко – Ступка.

Змістовий модуль 5.

Тема 15. Нова хвиля молоді української режисури 1990-х: Андрій Жолдак, Дмитро Богомазов, Валерій Більченко Аттіл Віднянський та ін.

Тема 16. Українські театри початку 2000-х років. Сучасні театральні діячі України. Сучасна українська драматургія. Фестивальний контекст.

5. Методичні рекомендації до вивчення тем та виконання самостійної роботи

I семестр

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Витоки елементів театрального мистецтва: дохристиянські часи, театр доби Київської Русі (X–XII ст.), княжий театр, скомороший театр. Український бароковий театр (XVII–XVIII ст.). Шкільний театр. Теорія драми за Феофаном Прокоповичем.

Запитання для самоперевірки:

1. На які періоди можна розділити праукраїнський театр?
2. У яких двох напрямках були обрядові свята, пов'язані з весняним циклом?
3. З чого складаються дії, в яких розгортається драма «Купало»?
4. З яких двох етапів складаються за формою втілення колядки?
5. Хто є головною дійовою особою весілля, яке відноситься до соціально-обрядового театру?
6. Назвіть видовища первісної народної драми.
7. З чого утворився Княжий театр X–XI ст. ?
8. В середині якого століття виступи професійних скоморохів були заборонені церквою?
9. Що є ключовим елементом літургійного театру?
10. На які форми діляться сюжети драматичних творів шкільного театру?

Тематика рефератів

1. Періодизація історії праукраїнського театру.
2. Особливості календарно-обрядового театру.
3. Праукраїнський театр Княжої доби X – XII століття.
4. Дві головні доби історії українського театру: старовинний український театр (XI–XVII ст.) і новий український театр (від XVII ст.).
5. Літургійний театр.

6. Скоморохи – перші професійні актори.
7. Український бароковий театр (XVII–XVIII ст.).
8. Шкільний театр. Теорія драми за Ф. Прокоповичем.

Література

1. Бурлуцький А. В. Сценічне мовлення в українському театрі: проблема періодизації / А. В. Бурлуцький // Культура України. - 2013. - Вип. 44. - С. 222-228.
2. Історія українського театру: У 3 т./ НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського; редкол. : Г. А. Скрипник (голова) та ін. К. : 2009.
3. Матеріали до історії українського театру. Від витоків до початку ХХ століття / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2016. 280 с. 14.
4. Пилипчук Р. Історія українського театру (від витоків до кінця ХІХ ст.). Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019, 356 с
5. Софронова Л. Старовинний український театр. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 336

Змістовий модуль 2.

Тема 2. Передумови українського професійного театру (кінець XVII–XIX ст.). Кріпацький театр, антрепренерський театр, аматорський театр.

Тема 3. Іван Котляревський. П'єси «Наталка Полтавка» і «Москаль-чарівник», як новий етап в історії розвитку українського театру. Григорій Квітка-Основ'яненко. Михайло Щепкін як засновник реалістичної школи виконання на українській і російській сценах. Особливості акторської гри Михайла Щепкіна і Карпа Соленика. Тараса Шевченко і театр. «Назар Стодоля».

Питання для самоперевірки

1. Назвіть найвідоміші кріпатські театри.
2. Скільки проіснував кріпатський театр?
3. Хто були режисерами аматорських театральних вистав?
4. Назвіть перші антрепризові театри.

5. Що саме обумовило собою початок українського національного музично-драматичного театру?
6. Де і коли відбулася прем'єра вистави «Наталка-Полтавка»?
7. Яку виставу організовує Михайло Щепкін на прохання Шевченка з нижньогородською театральною трупю 1857-го року?
8. Проти чого боровся актор-реформатор Михайло Щепкін?
9. Що притаманно манері гри актора Карпа Соленика?
10. Ким була вперше поставлена п'єса Тараса Шевченка «Назар Стодоля» у 1844-го року?

Тематика рефератів

1. Передумови українського професійного театру (кінець XVII–XIX ст.).
2. Кріпацький театр
3. Українське весілля як драматична гра.
4. Український вертеп
5. Кріпацький театр
6. Зародження професійного театру в Україні.
7. І. Котляревський. П'єси «Наталка Полтавка» і «Москаль-чарівник», як новий етап в історії розвитку українського театру.
8. М. Щепкін як засновник реалістичної школи виконання на українській і російській сценах.
9. Особливості акторської гри М. Щепкіна і К. Соленика.
10. Тарас Шевченко і театр.

Література

1. Борщаговський О. Шевченко і театр. Харків : Мистецтво, 1941. 175 с.
2. Бурлуцький А. В. Сценічне мовлення в українському театрі: проблема періодизації / А. В. Бурлуцький // Культура України. - 2013. - Вип. 44. - С. 222-228.
3. Історія українського театру: У 3 т./ НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського; редкол. : Г. А. Скрипник (голова) та ін. К. : 2009.

4. Матеріали до історії українського театру. Від витоків до початку ХХ століття / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2016. 280 с. 14.
5. Пилипчук Р. Історія українського театру (від витоків до кінця ХІХ ст.). Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019, 356 с
6. Софронова Л. Старовинний український театр. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 336

Змістовий модуль 3.

Тема 4. Український театр в Галичині (2 пол. ХІХ ст. – поч. ХХ ст.) Вистави Івана Озаркевича в Коломиї. Діяльність театру «Руська бесіда у Львові (1864–1914). Іван Франко як теоретик, історик театру, перекладач, театральний критик, рецензент і драматург.

Питання для самоперевірки

1. З чиєї ініціативи у 1864 році було започатковано український професійний театр на Галичині?
2. Якою виставою розпочалася діяльність театру в Коломиї?
3. Хто став ініціатором створення першого українського театру на Галичині?
4. В якому місті відбулася перша вистава-переробка о. І. Озаркевича «Дівка на виданню» 1848 р.?
5. В якому році розпочав свою діяльність музично-драматичний мобільний український театр «Руська Бесіда»?
6. Хто був першим виконавцем ролі Михайла з «Украденого щастя» Івана Франка (1893 р.) ?
7. За чиєї директури було названо «Золотим віком» театру Руської бесіди (організація діяльності, репертуар, акторський склад)?
8. В якому році розпочався керування театром «Руська бесіда» М. Садовським?
9. Який внесок Івана Франка у формуванні театру України?
10. Хто, на переконання Івана Франка, є найважливішим об'єктом, центром драми?

Тематика рефератів

1. Український театр в Галичині (2 пол. XIX ст. – поч. XX ст.).
2. Вистави Озаркевича в Коломиї.
3. Діяльність театру «Руська бесіда у Львові (1864–1914).
4. І. Франко як теоретик, історик театру, перекладач, театральний критик, рецензент і драматург.

Література

1. Антонович Дмитро. Триста років українського театру 1619–1919 Львів : ЛНУ, 2001. 271 с.
2. Боньковська Олена Олегівна Львівський театр товариства «Українська бесіда» 1915–1924. Львів : Літопис. 2003. 342 с.
3. Історія українського театру: У 3 т./ НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського; редкол. : Г. А. Скрипник (голова) та ін. К. : 2009. 11. Кисіль О
4. Український театр : попул. нарис історії укр. Театру. К. : Книгоспілка, 1925. 178 с.
5. Матеріали до історії українського театру. Від витоків до початку XX століття / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2016. 280 с.
6. Пилипчук Р. Історія українського театру (від витоків до кінця XIX ст.). Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019, 356 с.
7. Український театр XX століття. Редкол. Н. Корнієнко та ін. Київ : ЛДЛ, 2003. 512 с.
8. Чарнецький С. Історія українського театру в Галичині. Нариси, статті, матеріали, світлини. Львів: Літопис, 2014. 584 с.

Змістовий модуль 4.

Тема 5. Становлення українського професійного театру. Театр корифеїв. Михайло Старицький– драматургія і театр. Марко Кропивницький – організатор театру, драматург, режисер, талановитий актор, театральний педагог, послідовник реформаторської діяльності Михайла Щепкіна.

Тема 6. Іван Карпенко-Карий як драматург, автор соціальних драм і комедій. Сценічна діяльність Панаса Саксаганського, Миколи Садовського, Марії Заньковецької та їхніх сценічних партнерів.

Питання для самоперевірки

1. Назва документу Царської Росії, за яким кардинально обмежувався розвиток української мови і, відповідно, театрального мистецтва.
2. Де і коли відбулася перша вистава «Товариства українських артистів під орудою М. Л. Кропивницького»?
3. Хто вперше прилюдно виконав присвячену йому Д. Крижанівським пісню «Реве та стогне Дніпр широкий» Т. Шевченка (Одеса, 1892 р.)?
4. Хто організував перший на теренах України дитячий театр?
5. Хто започаткував першу трупу Театру корифеїв?
6. В якій п'єсі М. Старицький порушує питання митця і мистецтва?
7. Хто став першою народною артисткою України?
8. Хто організував перший український стаціонарний професійний театр у Києві (1907–1919) ?
9. Хто написав монографію меморіально-теоретичного характеру «Моя робота над роллю»?
10. Де були зіграні востаннє ролі Миколи і виборного Макогоненка в п'єсі «Наталка Полтавка» М. Садовський і М. Кропивницький?

Тематика рефератів

1. Становлення українського професійного театру.
2. Театр корифеїв.
3. Старицький М. П. – драматургія і театр.
4. Кропивницький М. Л. – організатор театру, драматург, режисер, талановитий актор, театральний педагог, послідовник реформаторської діяльності М. Щепкіна.
5. Іван Карпенко-Карий як драматург, автор соціальних драм і комедій.

6. Сценічна діяльність Панаса Саксаганського, Миколи Садовського, Марії Заньковецької та їхніх сценічних партнерів.

Література

1. Антонович Дмитро. Триста років українського театру 1619–1919 Львів : ЛНУ, 2001. 271 с.
2. 3. Історія українського театру: У 3 т./ НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського; редкол. : Г. А. Скрипник (голова) та ін. К. : 2009. 11. Кисіль О
4. Український театр : попул. нарис історії укр. Театру. К. : Книгоспілка, 1925. 178 с.
5. Матеріали до історії українського театру. Від витоків до початку ХХ століття / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2016. 280 с.
6. Дурилін С. М. Марія Заньковецька. Життя і творчість. К. : Мистецтво, 1955. 518 с.
7. Історія українського театру: У 3 т./ НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського; редкол. : Г. А. Скрипник (голова) та ін. К. : 2009.
8. Кисіль О. Український театр : попул. нарис історії укр. Театру. К. : Книгоспілка, 1925. 178 с.
9. Матеріали до історії українського театру. Від витоків до початку ХХ століття / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2016. 280 с
10. Пилипчук Р. Історія українського театру (від витоків до кінця ХІХ ст.). Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019, 356 с.
11. Український театр ХХ століття. Редкол. Н. Корнієнко та ін. Київ : ЛДЛ, 2003. 512 с.
12. Чарнецький С. Історія українського театру в Галичині. Нариси, статті, матеріали, світлини. Львів: Літопис, 2014. 584 с.

Змістовий модуль 5.

Тема 7. Український театр на західноукраїнських землях 1 пол. ХХ ст. Гуцульський театр Гната Хоткевича (1910- 1914), «Тернопільські театральні вечори» Леся Курбаса (1915-1917). Режисер Олександр Загаров і його концепція

«європеїзації» української сцени. Драматична школа. Володимир Блавацький і театр «Заграда» (1933– 1938).

Тема 8. Драматургія Лесі Українки, Володимира Винниченка, Олександра Олеся. Микола Вороний як театральний критик.

Питання для самоперевірки

1. Які театри організував Лесь Курбас?
2. Хто привніс нові методи реалістично-психологічного стилю гри, розуміння ролі театральної освіти і дисципліни для вдосконалення акторського мистецтва, театру як інституції культурного, мистецького і суспільного призначення в театр товариства «Українська бесіда»?
3. Ім'я актриси, яку називають «Заньковецькою Галицької сцени».
4. Хто очолював театр З.У.Н.Р.?
5. Хто режисер-постановник «Гамлета» В. Шекспіра на львівській сцені 1943 р.?
6. Ім'я актриси, яка очолила Театр Січових Стрільців.
7. Хто з режисерів здійснив першу постановку п'єси М. Куліша в Українському Народному театрі ім. І. Тобілевича?
8. Перший театральний художник в Галичині, що втілював і утвердив розуміння величезного значення сценографії в задумі й інтерпретації постановки.
9. Яку з п'єс М. Куліша було вперше втілено на галицькій сцені?
10. Скільки часу працював В. Блавацький в театрі «Березіль» під орудою Леся Курбаса?

Тематика рефератів

1. Український театр на західноукраїнських землях 1 пол. ХХ ст.
2. Гуцульський театр Гната Хоткевича (1910- 1914)
3. «Тернопільські театральні вечори» Леся Курбаса (1915-1917)
4. Режисер Олександр Загаров і його концепція «європеїзації» української сцени.
5. Володимир Блавацький і театр «Заграда» (1933– 1938).
6. Драматургія Лесі Українки, Володимира Винниченка, Олександра Олеся.

7. Микола Вороний як театральний критик.

Література

1. Гринишина М. О. Театральна культура рубежу ХІХ–ХХ століть: Реалізм. К.: Фенікс, 2013. 344 с.
2. Історія українського театру: У 3 т./ НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського; редкол. : Г. А. Скрипник (голова) та ін. К. : 2009.
3. Життя і творчість Леся Курбаса. Львів ; Київ ; Харків : Літопис, 2012. 656 с.
4. Кисіль О. Український театр : попул. нарис історії укр. Театру. К. : Книгоспілка, 1925. 178 с.
5. Корнієнко Н. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. К. : Факт, 1998. 469 с.
6. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. Пошук. (Картини світу. Ціннісні орієнтації. Мова. Прогноз). К. : Факт, 2000. 160 с.
7. Курбас Л. Березіль: із творчої спадщини. Упоряд. та авт. прим. М. Г. Лабінський. Київ: Дніпро, 1988. 530 с.
8. Малютіна Н. П. Українська драматургія кінця ХІХ – початку ХХ століття: аспекти родо-жанрової динаміки. Одеса: Астропринт, 2006. 351с.
9. Матеріали до історії українського театру. Від витоків до початку ХХ століття / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2016. 280 с.
10. Пилипчук Р. Історія українського театру (від витоків до кінця ХІХ ст.). Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019, 356 с.
11. Український театр ХХ століття. Редкол. Н. Корнієнко та ін. Київ : ЛДЛ, 2003. 512 с.
12. Чарнецький С. Історія українського театру в Галичині. Нариси, статті, матеріали, світлини. Львів: Літопис, 2014. 584 с.

II семестр

Змістовий модуль 1.

Тема 9. Поетапне переформатування структури театральної справи першого двадцятиліття ХХ ст. Початок реформаторської діяльності Леся Курбаса в

«Молодому театрі» (1917–1919). «Едіп-цар». «Різдвяний вертеп». «Шевченкова вистава». «Гайдамаки» як вияв художньої ідеології «епічного театру».

Питання для самоперевірки

1. В якому році Лесь Курбас створює студентський театр, де стає головним актором і режисером?
2. В якій постановці Курбас одним із перших в СРСР включає кінопроекцію у виставу як частину сценічної дійсності?
3. В якому році Лесь Курбас засновує свій найбільш амбітний проект – мистецьке об'єднання «Березіль», в рамках якого йому вдається відійти від суто психологічного театру, на користь театру перетворення?
4. В якому році вистава «Різдвяний вертеп» з'явилася на сцені Молодого театру?
5. Назвіть фільми, які створив Лесь Курбас
6. Хто створив сценографію вистави «Цар Едіп», режисером якої був Лесь Курбас?
7. На репетиціях якої вистави постав метод "перетворень", що стало ознакою створеної Лесем Курбасом театральної школи?
8. Про яку виставу йде мова: «...одяг сцени складався з двох завіс — звичайної, театральної, і друга — сіро-полотняної, в густу складку. Завіса більш темна, костюми «Десяти слів поета» — світло-сірі свитки. На третьому плані — три помости. Середній довгий поміст із двома сходами — наперед, на глядача, і ззаду, від глядача, — являв собою пологі сходи...»?
9. Скільки театрів заснував Лесь Курбас?
10. Скільки мов знав Лесь Курбас?

Тематика рефератів

1. Поетапне переформатування структури театральної справи першого двадцятиліття ХХ ст.
2. Початок реформаторської діяльності Леся Курбаса в «Молодому театрі» (1917–1919).

3. Вистави «Едіп-цар», «Різдвяний вертеп», «Шевченкова вистава». Детальний розбір та аналіз.
4. «Гайдамаки» як вияв художньої ідеології «епічного театру».

Література

1. Театр «Березіль». Роль Л. Курбаса в розвитку театрального мистецтва / Семчишин М. Тисяча років української культури. — К., 1993
2. Березільська культура: історія, досвід / Наталя Єрмакова ; [Ін-т проблем сучасного мистецтва Нац. акад. мистецтв України]. — К. : Фенікс, 2012. — 512 с.
3. Український драматичний театр: Нариси історії. — Т. 2. — К., 1959.
4. Піскун І. Український радянський театр: Нарис. — К., 1957.
5. Єрмакова Н. П. Березільська культура: Історія, досвід. Київ, Фенікс, 2012. [Архівовано 11 січня 2022 у Wayback Machine.
6. Життя і творчість Леся Курбаса / [упоряд., наук. ред. Богдан Козак]. — Львів ; Київ ; Харків : Літопис, 2012. — 656 с. + 104 с. ілюст.

Змістовий модуль 2.

Тема 10. Кийдрамте (1920– 1921). Організація студійної роботи. МОБ (1922– 1926). Перша українська сценографічна школа В. Меллера. «Газ» Кайзера. «Джиммі Гігінс» Сінклера. «Макбет» Шекспіра. Ф. Лопатинський як адепт циркізації театру («Пошилися в дурні»). Березільський актор: рівень техніки і мистецький універсалізм. Перехід від «театру впливу» до «театру вияву».

Питання для самоперевірки

1. Вкажіть роки існування Кийдрамте (Київський драматичний театр).
2. Назвіть акторів, які працювали в театрі Леся Курбаса Кийдрамте.
3. Назвіть роки діяльності мистецького об'єднання «Березіль» в містах Києві та Харкові.

4. В яких містах були театральні майстерні-філії мистецького об'єднання «Березіль» (МОБ)?
5. Назвіть роки співпраці Вадима Меллера в театрі «Березіль» з Лесе́м Курбасом та Миколою Кулішем та вистави над якими працювали.
6. «Рухи акторів відтворювали на сцені вибух на фабриці, а звуки оркестру нагадували роботу машин у цехах». Про яку виставу Леся Курбаса у Мистецькому об'єднанні «Березіль» йде мова?
7. Постановка за якою п'єсою стала лабораторією нової мови: уперше в театрі мультифункціонально використовували не так фактуру екрану?
8. Розкажіть про декорації та костюми вистави «Макбет» Вільяма Шекспіра у постановці Леся Курбаса.
9. Назвіть художників, які створювали простір для вистави «Пошилися в дурні», режисером якої був Ф.Лопатинський.
10. Охарактеризуйте березільського актора: рівень техніки і мистецький універсалізм.

Тематика рефератів

1. Кийдрамте (1920– 1921). Організація студійної роботи.
2. Мистецьке об'єднання «Березіль» (1922–1926).
3. Перша українська сценографічна школа В. Меллера.
4. Вистава «Газ» Георга Кайзера у Мистецькому об'єднанні «Березіль».
5. Вистава «Джиммі Гіггінс» Ептона Сінклера у постановці Леся Курбаса.
6. Вистава «Макбет» Вільяма Шекспіра у Мистецькому об'єднанні «Березіль».
7. Ф. Лопатинський як адепт циркізації театру («Пошилися в дурні»).
8. Березільський актор: рівень техніки і мистецький універсалізм.
9. Перехід від «театру впливу» до «театру вияву».

Література

1. Волицька І. Театральна юність Леся Курбаса. Львів : Інститут народознавства НАН України, 1995. 152 с.
2. Корнієнко Н. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ : Либідь, 2007. 336 с.

3. Курбасівські читання. № 2: (до 120-річчя з дня народження Леся Курбаса). Київ: Національний Центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса, 2007. 286 с.
4. Танюк Л. Мар'ян Крушельницький, або Школа образного перетворення, заповідана від Леся Курбаса. Київ : Либідь, 2007. 360 с.
5. Танюк Л. Талан і талант Леся Курбаса. Київ : [б. в.], 2007. 44 с.
6. Курбасівські читання № 7. Київ : Національний Центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса, 2012. 286 с.
7. Єрмакова Н. Березільська культура: Історія, досвід. Київ : Фенікс, 2012. 512 с.
8. Корнієнко Н. Нелінійне театро(мистецтво)знавство: постнекласичний ландшафт. Від Фауста до Протея. Київ : Альтерпрес, 2013. 264 с.

Змістовий модуль 3.

Тема 11. Харківський період «Березоля» (1926– 1934). В. Інкіжинов як режисер іншої мистецької школи «Мікадо» перша оперета на українській сцені. Вистави-ревю «Алло, на хвилі 477», «Чотири Чемберлени».

Тема 12. «Мина Мазайло», «Народний Малахій», «Маклена Граса» Миколи Куліша. «Диктатура» Івана Микитенка. Поглиблення протиріч між «Березолем» і радянською владою. Актори і режисери «Березоля».

Питання для самоперевірки

1. Назвіть прем'єрну виставу, якою 16 жовтня 1926 р. розпочався перший харківський сезон?
2. В якому році Ігор Інкіжинов в ставить у «Березолі» оперету «Мікадо»?
3. Про яку виставу Леся Курбас писав: «У ревю вперше заводиться українську форму частушок у вигляді коломийок з розрахунком, що вони стануть українською естрадною формою. У ревю заведено особливу форму конферансьє, де, відходячи від шаблону, театр виведе символістичні маски двох симпатичних бродячих студентів замість того обивателя, що його завжди виводили у конферансьє».
4. Вкажіть назву вистави, яка органічно продовжило лінію вистави-ревю «Алло, на хвилі 477» .

5. Під чийм наглядом у вересні 1933 року відбулася прем'єра вистави за твором Куліша «Маклена Граса», а згодом була заборонена?
6. Із появою п'єси Івана Микитенка «Диктатура» літературні критики помітили схожість із існуючою п'єсою Миколи Куліша. Назва цієї п'єси?
7. Назвіть акторів і режисерів «Березоля».

Тематика рефератів

1. Харківський період «Березоля» (1926– 1934).
2. В. Інкіжинов як режисер іншої мистецької школи. «Мікадо» перша оперета на українській сцені.
3. Вистави-ревію «Алло, на хвилі 477», «Чотири Чемберлени».
4. «Мина Мазайло», «Народний Малахій», «Маклена Граса» Миколи Куліша.
5. «Диктатура» Івана Микитенка.
6. Поглиблення протиріч між «Березолем» і радянською владою.
7. Актори і режисери «Березоля».

Література

1. Корнієнко Н. Леся Курбас: репетиція майбутнього. Київ : Либідь, 2007. 336 с.
2. Курбасівські читання. № 2: (до 120-річчя з дня народження Леся Курбаса). Київ: Національний Центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса, 2007. 286 с.
3. Танюк Л. Мар'ян Крушельницький, або Школа образного перетворення, заповідана від Леся Курбаса. Київ : Либідь, 2007. 360 с.
4. Танюк Л. Талан і талант Леся Курбаса. Київ : [б. в.], 2007. 44 с.
5. Курбасівські читання № 7. Київ : Національний Центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса, 2012. 286 с.
6. Єрмакова Н. Березільська культура: Історія, досвід. Київ : Фенікс, 2012. 512 с.
7. Корнієнко Н. Нелінійне театро(мистецтво)знавство: постнекласичний ландшафт. Від Фауста до Протея. Київ : Альтерпрес, 2013. 264 с.

Змістовий модуль 4.

Тема 13. Утвердження основ соціалістичного реалізму в театральному мистецтві (кінець 1930-х років). Діяльність Гната Юри. Театр у період Другої світової війни. «Гамлет» Шекспіра в постановці Йосипа Гірняка. Творча діяльність українських театральних митців у діаспорі.

Тема 14. Український театр в добу “шістдесятництва”: репертуар , режисери, актори. Український театр 1970–1980-х років. Український театр кінця 1980-х – 1990-х рр. у процесі державотворення. Тандем Данченко – Ступка.

Питання для самоперевірки

1. Що таке «розстріляне відродження»? Яких митців ми втратили?
2. Керівник якого театру Гнат Юра був протягом чотирьох десятиліть?
3. Скільки театрів та театральних колективів було евакуйовано з території України під час війни?
4. Йосип Гірняк ставить “Гамлета” в пам’ять про загиблих друзів. Назвіть імена митців, яким присвячується ця постановка.
5. Назвіть найвідоміших українських театральних митців у діаспорі.
6. Назвіть відомих акторів та режисерів українського театру в добу “шістдесятництва”.
7. Найяскравіші представники українського театру 1970–1980-х років.
8. Назвіть вистави у постановці Сергія Данченка зіграні актором Богданом Ступкою.

Тематика рефератів

1. Утвердження основ соціалістичного реалізму в театральному мистецтві (кінець 1930-х років).
2. Діяльність Гната Юри.
3. Театр у період Другої світової війни.
4. «Гамлет» Шекспіра в постановці Йосипа Гірняка.
5. Творча діяльність українських театральних митців у діаспорі.
6. Український театр в добу “шістдесятництва”: репертуар , режисери, актори.
7. Український театр 1970–1980-х років.

8. Український театр кінця 1980-х – 1990-х рр. у процесі державотворення.
9. Творчий тандем режисера Сергія Данченка і актора Богдана Ступки.

Література

1. Василенко Р. Життя в гримі та без (шляхами діаспори): мемуари, поезії, публіцистика. 12 К. : Рада, 1999. 628 с.
2. Веселовська Г. І. Український театральний авангард : монографія. К. : Фенікс, 2010. 368 с.
3. Гайдабура В. Театр між Гітлером і Сталіним : Україна. 1941–1944. Доли митців. К. : Факт, 2004 . – 318 с.
4. Гайдабура В. Театр, розвіяний по світу. К. : ВД КМА, 2013. 324 с.
5. Гринишина М. О. Театральна культура рубежу ХІХ–ХХ століть: Реалізм. Дискурс. К. : Фенікс, 2013. 344 с.
6. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. Пошук. (Картини світу. Ціннісні орієнтації. Мова. Прогноз). К. : Факт, 2000. 160 с.
7. Малютіна Н. П. Українська драматургія кінця ХІХ – початку ХХ століття: аспекти родо-жанрової динаміки. Одеса: Астропринт, 2006. 351с.
8. Український театр ХХ століття: Антологія вистав. К.: Фенікс, 2012. 944 с.

Змістовий модуль 5.

Тема 15. Нова хвиля молоді української режисури 1990-х: Андрій Жолдак, Дмитро Богомазов, Валерій Більченко, Аттіл Віднянський та ін.

Тема 16. Українські театри початку 2000-х років. Сучасні театральні діячі України. Сучасна українська драматургія. Фестивальний контекст.

Питання для самоперевірки

1. Назвіть театральні постановки Андрія Жолдака у Харківському драматичного театру ім. Т. Шевченка.
2. В яких театрах режисером працював Дмитро Богомазов.
3. Назвіть виставу з якою в 1987 році дебютував режисер Анатолій Більченко у Вінницькому музично-драматичному театрі ім.М.Садовського.

4. Скільки театральних постановок налічується у творчому доробку режисера Аттіла Віднянського.
5. Назвіть найрезонансні театральні вистави 2000-х?
6. Відомі сучасні актори та зіграні ними ролі.
7. Драматурги сучасності. Назвіть їхні імена та п'єси.
8. Назвіть найвідоміші театральні фестивалі України та Івано-Франківщини.

Тематика рефератів

1. Нова хвиля молоді української режисури 1990-х: Андрій Жолдак, Дмитро Богомазов, Валерій Більченко, Аттіл Віднянський та ін.
2. Українські театри початку 2000-х років.
3. Сучасні театральні діячі України.
4. Сучасна українська драматургія.
5. Фестивальний контекст.

Література

1. Андреева О. Театральні традиції: з минулого — в майбутнє // Український театр. 2009. № 1. С. 16–18.
2. Антонович Д. Триста років українського театру (1619–1919). Прага : Український громадський видавничий фонд, 1925. 272 с.
3. Баканурський А. Г., Білик А. А., Веселовська Г. І. та ін. Український театр ХХ століття. Київ : Фенікс, 2012. 944 с.
4. Боньковська О. Львівський театр товариства «Українська бесіда» (1915–1924). Львів : Літопис, 2003. 342 с.
5. Вергеліс О. А. Українська драма: епізоди. Київ : Радуга, 2016. 454 с.
6. Єрмакова Н. П. Вітчизняна молода режисура: перетин двох тисячоліть // Просцениум. 2001. № 1. С. 47–51.
7. Єрмакова Н. П. Початки першої української режисерської школи // Український театр. 2007. № 5. С. 19–23.

8. Єрмакова Н. П. Українська режисура на зламі часів // Кіно. Театр. 2000. № 5 (31). С. 2.
9. Захаревич М. Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка: динаміка соціокультурних перетворень 1920–2001 років. Київ : Зерно, 2016. 368 с.
10. Карпаш О.М. Театральні фестивалі в культурно-мистецькому житті України кінця ХХ – початку ХХІ століття: історія, типологія, тенденції розвитку // Дис канд. мист-ва. – 26.00.01 – теорія та історія культури. – Івано-Франківськ, 2019. – 275 с.
11. Курбас Л. Березіль. Київ : Дніпро, 1988. 530 с.
12. Молодий театр. Генеза. Завдання. Шляхи / Упоряд. М. Г. Лабінський. Київ : Мистецтво, 1991. 316 с.
13. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття / Гол. ред. В. Сидоренко. Київ : Інтертехнологія, 2006. 1054 с.
14. Новиков А. Український театр і драматургія: від найдавніших часів до початку ХХ ст. Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2015. 411 с.
15. Український театр: шлях до себе. Здобутки. Виклики. Проблеми. Київ : ГО «Культурна Асамблея», 2018. 145 с.

Методи і форми контролю знань

1. Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, колоквіум.
2. Методи письмового контролю: письмове тестування, контрольна робота, конспект першоджерел, індивідуальне завдання.
3. Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Під час практичних занять здійснюється поточний контроль, основне завдання якого – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Основними формами контролю на практичних заняттях є індивідуальне опитування, фронтальне опитування, письмове тестування, підготовка реферату та виконання індивідуальних завдань.

Вимоги до письмової роботи

Виконання контрольної роботи необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни.

Метою виконання контрольної роботи є: закріплення, поглиблення і узагальнення знань, отриманих студентами під час набуття теоретичних і практичних навичок.

На письмові контрольні роботи виносяться запитання, опрацьовані на лекціях і самостійно. Така форма контролю дозволяє оцінити якість засвоєння студентами теоретичного матеріалу. Контрольні роботи виконують у формі тестів та письмових теоретичних питань.

Загальна система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу є уніфікованою та здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника і Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів. Поточний контроль та оцінювання проводиться безпосередньо на практичних заняттях.

Оцінювання курсу здійснюється за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС. Поточне тестування – 50 балів; Виконання індивідуального завдання – 50 балів; Семестрова оцінка визначається як середнє арифметичне поточного тестування й виконання індивідуального завдання.

Лекційні і практичні заняття - презентація, лекції, доповіді, лекції-дискусії.

Для самостійної роботи студентів пропонуємо опрацювання додаткової літератури з питань курсу, знайомство з Інтернет-ресурсами згідно з темами змістових модулів

Вимоги до індивідуальних завдань самостійної роботи

Самостійне індивідуальне творче завдання передбачає підготовку рефератів-доповідей, рефератів-оглядів і (за бажанням) підготовку презентації за обраною темою:

Варіант I. Творча біографія окремих діячів українського театру XX–XXI ст. (режисери, сценографи, композитори і т. ін.);

Варіант II. Творчість відомих театральних акторів, театральних династій.

Варіант III. Теоретики і практики театру

Інформаційні ресурси

<https://elib.nlu.org.ua/collection.html?id=41>

diasporiana.org.ua.